

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Akran Zorbalığına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*

Sevim ÖZGÖKER¹, Ayşe Işık GÜRŞİMŞEK²

Öz: Akran zorbalığı, akran ilişkilerinde yaygın olarak görülüyor olmasına karşın uzunca bir süre büyümenin doğası olarak kabul edilmiştir. Arkadaşlık ilişkilerinin oluşumunda ve çocuğun benlik algısının gelişiminde önemli bir dönem olması nedeniyle, okul öncesi dönemde çocuklarda zorbalık davranışlarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma; okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu, nitel araştırma desenlerinden “durum çalışması” ve nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği uygulanmıştır. Çalışmanın verileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde resmi ve özel 19 kurumda görev yapan 63 okul öncesi öğretmeninden toplanmıştır. Görüşmelerde elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin sınıflarında en çok fiziksel zorbalık, en az ise sözel zorbalık türü ile karşılaştıkları görülmüştür. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, zorbalık davranışları ile baş etme konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmeleri dikkat çeken bulgular arasındadır. Ayrıca öğretmenlerinin zorbalık davranışlarını önleme konusunda çoğunlukla “konuşma, empati kurma” ve “ödül-ceza” yöntemleri kullandıkları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi Eğitim, Öğretmen Görüşleri, Akran İlişkileri, Zorbalık Davranışı, Akran Zorbalığı

Examination of Preschool Teachers’ Views on Peer Bullying

Abstract: Although peer bullying is common in peer relationships, it has long been accepted as a natural part of growing up. Because it is a critical period for formation of friendship relations and shaping a child’s self-perception, examining the bullying behaviors in the preschool period becomes crucial. This study was conducted to determine the views of preschool teachers about peer bullying. For this study, a semi-structured interview format, “case study” approach from qualitative research designs and interview technique from qualitative data collection methods were used. The data of the study were collected from 63 preschool teachers working in 19 public and private institutions in the Turkish Republic of Northern Cyprus. The data obtained from the interviews were analyzed by the method of content analysis. As a result of the research, it was determined that teachers encountered the most physical bullying and the least verbal bullying in their classrooms. It is notable that the majority of the teachers stated that they did not receive any training in dealing with bullying behaviors. Additionally, teachers have been observed to mostly use methods like “talking, empathy” and “reward and punishment” to prevent bullying behaviors.

Keywords: Preschool Education, Teachers’ Views, Peer Relations, Bullying Behavior, Peer Bullying

Geliş Tarihi: 07.06.2023

Kabul Tarihi: 04.08.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

*Bu araştırma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Lefkoşa, KKTC, e-posta: sozgoker@ciu.edu.tr , ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4969-9331>

² Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Gazimağusa, KKTC, e-posta: isik.gursimsek@emu.edu.tr , ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2059-0346>

Atıf için/ To cite:

Özgöker, S., & Gürşimşek, A. I. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 37(3), 857-874. <https://doi.org/10.33308/26674874.2023373642>

Okul öncesi eğitim yoluyla çocuklar, çok çeşitli yeni yaşantılarla beraber akran ilişkisini de deneyimlemeye başlamaktadır. Akran ilişkileri, bireyin kişisel isteklerini ve bireysel davranışlarını sosyal ortamda nasıl yönetip kontrol edeceği ile ilgili çocuğa zengin olanaklar sunar (Akyol ve diğerleri, 2018). Çocukların akranları ile olumsuz ilişkiler kurması saldırganlık olarak tanımlanmaktadır. Tarih boyunca en ilkel toplumlardan en uygar toplumlara kadar uzanan saldırganlık, günümüzde de yaygın biçimde karşılaşılan bir sorun olarak kabul edilmektedir (Gökler, 2009). Salırganlık kavramının şiddet ve zorbalık gibi boyutları da vardır (Uysal & Dinçer, 2012).

Salırganlık, şiddet ve zorbalık kavramları çoğunlukla eş anlamlı kavramlar olarak kullanılmaktadırlar fakat zorbalık davranışlarını, salırganlık ve şiddetten ayıran bariz özellikler vardır (Totan, 2008). Bir davranışın zorbalık olarak ifade edilebilmesi için üç ölçüt belirlenmiştir. Bu ölçütlerden ilki, kasıtlı olumsuz davranışın olması; ikincisi, kasıtlı olan bu olumsuz davranışın tekrarlı olması ve üçüncüsü ise olumsuz davranışa maruz kalan kişinin kendini savunamaması yani güç dengesizliğinin olmasıdır (Olweus, 2011). Yıllarca çocuklar arasında gözlenen bu zorbalık davranışları, akran ilişkilerinde yaygın olarak görülmeye başlanmış fakat uzun bir süre boyunca büyümenin doğası olarak kabul edilmiştir. Yaklaşık otuz yıldır yapılan araştırmalar ışığında akran zorbalığının yıkıcı etkileri net ve çarpıcı bir sonuç ortaya çıkarmaktadır (Akduman, 2012). Erken yaşlardan başlayarak yaşlıları ile ilişkilerinde sorun yaşayan, dışlanan ve olumlu yönde akran ilişkisi kuramayan çocukların problem çözme becerisinde yetersiz olduğu görülmektedir. Bu sorunları yaşayan çocukların ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde sosyal, duygusal, ruh sağlığı ve akademik başarı alanlarında birçok sorun yaşadıkları gözlenmektedir (Şen, 2009).

Zorbalık davranışlarını uygulayan çocukların, bu davranışlara maruz kalan çocukların ve zorbalık davranışlarına tanıklık eden çocukların, kişilik özelliklerini ve toplumsal ilişkilerini olumsuz etkileyen birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Okulda yaşanan bu davranışlar, çocukların değerlilik ve yeterlilik duygularını olumsuz şekilde etkilerken, bu tür davranışların özsaygı gelişimlerini de engellediği görülmektedir (Koç, 2006). Ayrıca yapılan araştırmalarda, zorbalığa maruz kalan çocukların psikosomatik bozukluklar ve depresyon gibi belirtiler gösterdikleri görülmüştür (Dake ve diğerleri, 2003). Kısaca özetlemek gerekirse, zorba davranışlar okullarda yaşanan şiddetin en yaygın şekli olup hem okul ortamını hem de öğrencilerin öğrenme yaşantılarını olumsuz yönde etkilemektedir (Kartal & Bilgin, 2009). Bu neden ile akran zorbalığına ilişkin göstergelerin öğretmenlerce erken fark edilmesi, uygun stratejiler ve önleyici programlarla ortadan kaldırılarak önüne geçilmesi için gerekli çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır.

Akran zorbalığı, 2000'li yılların başından başlayarak günümüze kadar artan oranlarda ilgi gösterilen ve araştırılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zorbalığın önüne geçilebilmesi için bu tür davranışlara neden olan etmenlerin tespit edilmesi ve bu doğrultuda önlemler alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenlerinin, zorbalığı nasıl tanımladıklarına ilişkin görüşlerini ve kullandıkları stratejileri belirlemek büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi dönemde çocuklarda zorbalık davranışlarının incelenmesi, bu davranış türlerinin görülme sıklığı ve biçimlerinin, çocuklar üzerindeki etkilerinin anlaşılması için, öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin farkındalığının artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu alanda özellikle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, ortaöğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik araştırmalara az da olsa rastlanmıştır (Doğruer, 2015; Ergün, 2011; Özada, 2018). Fakat okul öncesi kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üzerinde bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Akran zorbalığı göz ardı edilirse çocukların sosyal, duygusal, ruh sağlığı ve akademik başarı alanlarında birçok sorun yaşayacakları bilinmektedir (Şen, 2009). Bu açıdan bu çalışma, gelecekte alanda yürütülecek çalışmalar için akran zorbalığının anlaşılması ve erken müdahale açısından bir veri oluşturmayı amaçlamaktadır. Çalışma yoluyla ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığını ne ölçüde tanıdıklarının ve önemsediklerinin, hangi tür müdahale stratejileri uyguladıklarının ve gereksinimlerinin de belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenleri akran zorbalığını nasıl tanımlamaktadırlar?
2. Okul öncesi öğretmenlerine göre zorbalık davranışları çocukların gelişimine ne tür etkilerde

bulunmaktadır?

3. Okul öncesi öğretmenleri sınıflarında akran zorbalığı ile ilişkili hangi tür davranışlarla karşılaşmaktadır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığının ortaya çıkma nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Okul öncesi öğretmenleri hangi tür zorbalık davranışları ile baş etmekte daha fazla zorlanmaktadır?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında akran zorbalığı ile başa çıkmaya yönelik uyguladıkları yöntemler nelerdir?
7. Öğretmenlerin zorbalık davranışları ile baş etme konusunda eğitim alma durumları nelerdir? Zorbalık davranışları ile baş etme konusunda ne tür eğitime gereksinim duymaktadırlar?
8. Okul öncesi öğretmenlerine göre anne-babalar zorbalık davranışlarını önleme konusunda öğretmene ne ölçüde destek olmaktadır?
9. Öğretmenlerin akran zorbalığı ile baş etme konusunda yapmak istedikleri eğitsel düzenlemeler nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Okulöncesi öğretmenlerinin akran zorbalığı hakkındaki algıları, görüşleri ve uygulamaları hakkında veri elde etmek için “Yarı yapılandırılmış görüşme” tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, belli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olduğu için araştırmalarda sıklıkla tercih edilmektedir. (Karasar, 2008; Mertkan, 2015; Şimşek & Yıldırım, 2008). Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ve nitel araştırma desenlerinden “durum çalışması” kullanılmıştır. Durum çalışmasında araştırmacı, konuyla ilişkili soruları derinlemesine inceler ve soruları analiz edip durumlara bağlı temaların tanımlandığı bir yöntemdir (Subaşı & Okumuş, 2017).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu; olasılıklı olmayan amaçlı örneklem yöntemi yolu ile oluşturulmuştur. Bu örneklemede; “görüşme yapılacak katılımcıların seçiminde, evreni temsil etmekten daha çok araştırma konusu ile doğrudan alakalı olup olmadıklarına bakılır ve bu örneklem ile zengin bilgiye sahip olduğuna inanılan durumların derinlemesine çalışılmasına imkân verir” (Şimşek & Yıldırım, 2008). Bu araştırmanın verileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Gazimağusa, Lefkoşa ve Girne ilçelerine bağlı resmi ve özel kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden toplanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi kurumlarında görev yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 63 öğretmen oluşturmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlere ilişkin bireysel bilgiler Tablo1’ de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Öğretmenlerle İlişkili Demografik Bilgiler

Katılımcı No	Bölge	Cinsiyet	Yaş	Kurum Türü	Çalışılan Yaş Grubu	Kıdem Yılı
K1	Lefkoşa	K	31	Devlet	5	10
K2	Lefkoşa	K	32	Devlet	4	11
K3	Lefkoşa	K	33	Devlet	5	10
K4	Lefkoşa	K	39	Devlet	5	18
K5	Lefkoşa	E	30	Devlet	5	8
K6	Lefkoşa	K	35	Devlet	4	10
K7	Lefkoşa	K	29	Devlet	4	8
K8	Lefkoşa	K	29	Devlet	5	2
K9	Lefkoşa	E	32	Devlet	4	8
K10	Lefkoşa	K	28	Devlet	5	6
K11	Lefkoşa	K	25	Özel	4	1
K12	Lefkoşa	K	26	Özel	3	4

K13	Lefkoşa	K	28	Özel	5	4
K14	Lefkoşa	K	28	Özel	3	2
K15	Lefkoşa	K	25	Özel	2	2
K16	Lefkoşa	K	20	Özel	2	1
K17	Lefkoşa	K	24	Özel	3	1
K18	Lefkoşa	K	26	Özel	2	1
K19	Lefkoşa	K	31	Özel	4	2
K20	Lefkoşa	K	24	Özel	4	2
K21	Lefkoşa	K	24	Özel	5	2
K22	Girne	K	39	Devlet	5	18
K23	Girne	K	31	Devlet	4	10
K24	Girne	K	34	Devlet	4	12
K25	Girne	K	40	Devlet	4	18
K26	Girne	K	38	Devlet	4	9
K27	Girne	K	29	Devlet	5	8
K28	Girne	K	30	Devlet	5	9
K29	Girne	K	42	Devlet	4	20
K30	Girne	K	52	Devlet	5	30
K31	Girne	K	47	Devlet	5	24
K32	Girne	K	34	Özel	5	5
K33	Girne	K	29	Özel	4	7
K34	Girne	K	26	Özel	3	4
K35	Girne	K	30	Özel	4	1
K36	Girne	K	24	Özel	5	1
K37	Girne	K	23	Özel	3	5
K38	Girne	K	36	Özel	3	19
K39	Girne	K	25	Özel	4	3
K40	Girne	K	25	Özel	5	2
K41	Girne	K	26	Özel	4	3
K42	Girne	K	25	Özel	2	3
K43	Girne	K	24	Özel	3	1
K44	GaziMağusa	K	30	Devlet	4	1
K45	GaziMağusa	K	27	Devlet	5	5
K46	GaziMağusa	K	36	Devlet	5	15
K47	GaziMağusa	K	42	Devlet	4	18
K48	GaziMağusa	K	35	Devlet	5	14
K49	GaziMağusa	K	29	Devlet	4	2
K50	GaziMağusa	K	29	Devlet	4	8
K51	GaziMağusa	K	51	Devlet	5	28
K52	GaziMağusa	K	51	Devlet	5	29
K53	GaziMağusa	K	35	Devlet	5	11
K54	GaziMağusa	K	26	Özel	4	3
K55	GaziMağusa	K	26	Özel	2	3
K56	GaziMağusa	K	37	Özel	3	8
K57	GaziMağusa	K	30	Özel	5	3
K58	GaziMağusa	K	22	Özel	2	1
K59	GaziMağusa	K	29	Özel	3	9
K60	GaziMağusa	K	24	Özel	5	2
K61	GaziMağusa	K	26	Özel	4	3
K62	GaziMağusa	K	26	Özel	3	2
K63	GaziMağusa	K	30	Özel	3	5

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme sorularının hazırlanmasında alan yazındaki benzer çalışmaların örneklerinden yararlanılmıştır (Akyol ve diğerleri, 2018; Çubukçu & Dönmez, 2012; Akduman, 2012; Aküzüm & Oral, 2015; Tepetaş ve diğerleri, 2010).

Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenin cinsiyeti, yaşı, mezun olduğu bölüm, görev yaptığı kurumun türü ve o kurumdaki görevi, kıdem yılı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığına ilişkin görüşlerinin neler olduğunu anlamaya yönelik olarak hazırlanan 9 adet soru içermektedir.

Veri Toplama

Yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilirken alan yazından faydalanılarak soruların açık, net, anlaşılır ve içerik bakımından konuya uygun olup olmadığını belirlemek amacı ile alanda konu ile ilgili 4 uzmandan değerlendirme istenmiştir. Uzmanlardan alınan uzman görüşleri doğrultusunda kullanılacak soru formunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son hali verilmiş ve dokuz maddelik görüşme sorularının kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Uzman görüşünü izleyerek yapılan düzenlemelerden sonra, son haline getirilmiş olan Görüşme Forumu'nda 9 adet soru ve Kişisel Bilgi Formu bulunmaktadır. Uzman görüşlerinden sonra son haline getirilen soruların öğretmenler tarafından anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacı ile bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan 4 öğretmene uygulama yapılarak görüşme sorularının açık ve anlaşılır olduğu belirlenmiştir. Görüşme sorularının geçerliliği denendikten sonra belirlenen okul öncesi kurumlarında öğretmenler ile uygulamaya geçilmiştir. Soruların yer aldığı görüşme formu, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) ile KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı izinleri alınarak uygulanmıştır.

Araştırmanın uygulama kısmı, katılımcılar görüşmeye başlamadan önce bilgilendirilip, katılımcı bilgi formu okutulup kabul ettiğine dair imzası alınmıştır. Görüşme formlarında ve sürecinde ise öğretmen kimlik bilgilerine yer verilmemiştir ve önceden belirlenen kodlar kullanılmıştır. Verilerin toplanması, katılımcıların bulunduğu okulların teneffüs zamanlarında veya branş öğretmenlerinin olduğu ders saatlerinde, sınıfta veya okul bahçesinde yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleşmiştir. Görüşme esnasında alınacak olan ses kayıtlarının gizli tutulacağı konusunda katılımcılara bilgi verilmiştir ve hazır olduklarını belirttikleri zaman görüşme soruları sorulmaya başlanmıştır. Görüşmeler öğretmenlerle araştırmacı tarafından birebir olmak üzere, ortalama 15'er dakikalık görüşme süreleri içinde gerçekleştirilmiş ve kabul eden katılımcılardan ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler araştırmacılar tarafından olduğu gibi yazıya dökülmüştür. Bu kayıtlarla içerik analizi yapılmıştır. Bu çalışmada güvenilirliğin sağlanabilmesi amacı ile araştırmacı, elde ettiği tüm görüşme kayıtlarını alan uzmanı bir öğretim üyesi ile paylaşmış ve birlikte değerlendirmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada öncelikle betimsel analiz yöntemi ile katılımcıların demografik bilgileri değerlendirilmiştir. Görüşmelerde elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Çözümlenen bu verilerde birbirine benzeyen veya ilişkili olduğu saptanan veriler belirli bir tema çerçevesinde toplanıp yorumlanmıştır. Nitel çalışmalarda güvenilirliği arttırmak için, elde edilen verilerin analizinde başka bir araştırmacıdan yardım alınarak ulaşılan sonuçlar teyit edilir (Şimşek & Yıldırım, 2008). Bu çalışmada da belirlenmiş olan üç soru iki uzman tarafından kodlanıp çözümlenmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Değerlendiriciler arası uyum yüzdesi " $Güvenirlilik = \frac{Görüş\ birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)} \times 100$ " formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Araştırmada, bu formül kullanılarak bu çalışma için gerçekleştirilen kodlamalardaki uyum yüzdesi; üçüncü soru için 0.95, sekizinci soru için 0.98, dokuzuncu soru için 0.87 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin Akran Zorbalığını Tanımlamalarına İlişkin Bulgular

Katılımcı öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, öncelikle akran zorbalığının tanımı hakkında bilgileri istenmiştir. Bu kategorinin altında akran zorbalığının tanımı ile ilgili olarak öğretmenlerden alınan

görüşlerden hareketle 7 farklı kod belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Akran Zorbalığı Tanımlamalarında Öne Çıkan İfadeleri

Kodlar	N
Fiziksel zarar verme	23
Baskı kurma ve zorlama	14
Sözel zarar verme	13
Yanlış/kötü/olumsuz davranışlar	13
Şiddet	11
Duygusal zarar verme	11
Anlaşmazlık	10

Tablo 2’de öğretmenlerin zorbalık kavramını tanımlarken kullandıkları ifadeleri belirtilme sıklığı verilmiştir. Öğretmenlerin zorbalığı tanımlarken fiziksel, duygusal ve sözel zarar vermeyi bazen ayrı ayrı, sıklıkla da bir arada kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin tanımlamalarında fiziksel zarar vermeye ilişkin ifadeler 23 kez, baskı kurma ve zorlama unsuruna 14 kez, sözel zarar verme unsuruna 13 kez, olumsuz davranışlar unsuruna 13 kez, duygusal zarar verme unsuruna 11 kez, şiddet unsuruna 11 kez ve anlaşmazlık unsuruna 10 kez yer verilmiştir.

Akran zorbalığını tanımlarken katılımcıların ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

K1 “Bana göre akran zorbalığı aynı yaş grubunda olan çocukların birbirine fiziksel, sözel ve duygusal birçok yönden bilerek ya da bilmeyerek zarar vermesidir”,

K20 “Akran zorbalığı deyince aklıma ilk şiddet gelir. Çocukların akranlarından gördüğü şiddet ama sadece vurma değil sözlü şiddette”,

K36 “Karşı tarafın istemediği bir şeyi devamlı zorla ona yapma durumudur”,

K19 “Akran zorbalığı derken, öğrencilerin yaşlıları arasından olan anlaşmazlık denebilir”,

K29 “Sınıftaki çocukların birbirlerine uyguladığı aksi ve kötü davranışlardır”

Öğretmenlerin Zorbalık Davranışlarının Çocukların Gelişimi Açısından Yarattığı Riskler Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Öğretmenlerin Zorbalık Davranışlarının Çocukların Gelişimi Açısından Yarattığı Riskler Konusundaki Görüşleri

Alt Tema	Kodlar	N
Davranışı Gerçekleştiren	Kalıcı Olma ve Süreklilik Gösterme	36
	Sosyal Gelişimi Olumsuz Etkileme	27
Maruz Kalan	İçe Kapanma	48
	Model Alma ve Taklit Etme	15
Tanıklık Eden	Model Alma ve Taklit Etme	40
	Korkma	23

Tablo 3’de okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığının çocukların gelişimi açısından risklerini tanımlarken “davranışı gerçekleştiren”, “maruz kalan” ve “tanıklık eden” çocukları göz önünde bulundurarak görüş belirtmişlerdir.

Zorbalık davranışlarını gerçekleştiren çocukların risklerinden bahseden katılımcıların 36’sı “kalıcı olma ve süreklilik gösterme” üzerinde dururken, 27’si de “sosyal gelişimi olumsuz etkileme” üzerinde durmuştur. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K54 “Davranışı gerçekleştiren çocuk her zaman her şeyi zorla yaptırmaya çalışacaktır ve arkadaşları tarafından sevilmeyecektir.”

Zorbalık davranışlarına maruz kalan çocukların risklerinden bahseden katılımcıların 15’i “model alma ve taklit etme” üzerinde dururken, 48’i de “içe kapanma” üzerinde durmuştur.

K20 “Maruz kalan çocuklar içine kapanık olur.”

Zorbalık davranışlarına tanıklık eden çocukların risklerinden bahseden katılımcıların 40’ı “model alma ve taklit etme” üzerinde dururken, 23’ü “korkma” üzerinde durmuştur. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K14 “Tanıklık edenler de ise davranışı gerçekleştiren çocuklara yakınlık kurarlar çünkü maruz kalan konumunda olmak istemezler”,

K20 “Tanıklık edenler de bu tarz davranışları öğrenebilir”.

Öğretmenlerin Sınıflarında Öğrenciler Arasında Akran Zorbalığı Olarak Kabul Edilebilecek Davranışların Türlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlere sınıflarında karşılaştıkları zorbalık davranışlarının neler olduğu sorulmuştur ve yanıtları bu bölümde tatlılaştırılarak sunulmuştur. Tablo 4.1’de öğretmenlerin farklı zorbalık davranışlarını belirtme sıklıkları, Tablo 4.2’de ise zorbalık davranışlarına ilişkin detaylı tanımlamaları sunulmuştur.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Sınıflarında Gözlemledikleri Zorbalık Türleri

Kodlar	N
Fiziksel Zorbalık Davranışları	73
Duygusal Zorbalık Davranışları	69
Sözel Zorbalık Davranışları	19
Zorbalık Yok	4

Tablo 4.1’de öğretmenlerin zorbalık türlerini tanımlarken kullandıkları ifadelerin belirtilme sıklığı verilmiştir. Buna göre, 73’ü “fiziksel zorbalığa ilişkin davranışlar”, 69’u “duygusal zorbalığa ilişkin davranışlar”, 19’u “sözel zorbalığa ilişkin davranışlar” bahsederken, dört kişi zorbalık yoktur demiştir. Öğretmenlerin sınıflarında gözledikleri zorbalık türlerine ilişkin belirttikleri davranışlar Tablo 5’de yer almıştır.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Sınıflarında Gözlemledikleri Farklı Zorbalık Türlerine İlişkin Davranışlar

Alt Tema	Kodlar	N
Fiziksel Zorbalık Davranışları	İtişme	26
	Vurma	24
	Isırma	9
	Saç Çekme	5
	Cimcikleme	4
	Oyuncak Atma	3
	Tükürme	2
Duygusal Zorbalık Davranışları	Paylaşmama	18
	Oyuna Almama	15
	Dışlama	11
	Baskı Kurma	9
	Küsme	7
	Kıskançlık	5
	Kıyaslama/Özendirme	4
Sözel Zorbalık Davranışları	Küfür Etmek	8
	Alay Etme	8
	Lakap Takma	3

Tablo 4.2’de okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında gözlemledikleri zorbalık türlerine yönelik farklı davranışların ayrıntılı ifadelerinin belirtilme sıklığına yer verilmiştir. Öğretmenlerin sınıflarında gözlemledikleri zorbalık türlerini tanımlarken öne çıkan fiziksel davranış göstergelerinin “itişme, vurma, ısırma, saç çekme, cimcikleme, oyuncak atma, tükürme” olduğu, duygusal davranışlarla ilgili öne çıkan göstergelerin “paylaşmama, oyuna almama, dışlama, baskı kurma, küsme, kıskançlık, kıyaslama/özendirme” davranışları olduğu, sözel davranışlarla ilgili göstergelerin ise “küfür etmek, alay etme, lakap takma” davranışları olduğu görülmüştür. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K11 “Arkadaşına şiddet uygulaması, ona aşağılayıcı lakaplar takması, oyuncak paylaşmama, itme denebilir”,

K17 “Oyuncak paylaşmamak, oyuncak çekiştirme, oyuna almama, ısırma, itme saç çekme vardır”,

K31 “Vurma, fiziksel görünüş ile dalga geçme”,

K63 “Saç çekme, tekme atma, ısırma, argo kelimeler kullanma”

Öğretmenlerin Akran Zorbalığının Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenlere İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Katılımcı öğretmenlerin, akran zorbalığının ortaya çıkmasına neden olan etmenlerle ilişkili görüşleri değerlendirilmiş ve üç alt boyut belirlenmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Akran Zorbalığının Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenlere İlişkin Görüşleri

Alt Tema	Kodlar	N
Aile Kaynaklı	Yetiştirme Tarzı	34
	Sosyoekonomik Düzey	6
Medya Kaynaklı	TV Programları	4
	Bilgisayar Oyunları	4
Çocuk Kaynaklı	Dikkat Çekme	8
	Kıskançlık	7

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin 40'kez "aile kaynaklı", 8'kez "medya kaynaklı" ve 15'kez "çocuk kaynaklı" etmenlere vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K35 "Aile yetiştirme tarzı ve şımartma olabilir",

K57 "Ailenin ekonomik durumu çocukları etkiler çünkü sınıftaki çocuklar oyuncaklara kıyafetlere göre ayırım yaparlar.",

K29 "Bilgisayar oyunları, tekli ve bireysel oyunlar oynamaları etkiliyor bence. Mahalle kültürünün azalması en büyük etken diye düşünürüm"

K9 "Belli bir sebebi yok anlık duyguları ile hareket ettikleri için olabilir. Dikkat çekmeye çalışıyorlar",

K25 "Kesinlikle kıskançlık olduğunu düşünürüm ben"

Öğretmenlerin Baş Etmekte Zorluk Yaşadıkları Zorbalık Davranış Türlerine Yönelik Bulgular

Bu kategori altında incelenen bulgular katılımcı öğretmenlerin baş etmekte zorluk yaşadıkları zorbalık türlerine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Tablo 6'da dört alt boyut belirlenmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Baş Etmekte Zorluk Yaşadıkları Zorbalık Davranış Türleri

Kodlar	N
Fiziksel	33
Duygusal	19
Hepsi	6
Sözel	5

Tablo 6'da okul öncesi öğretmenlerinin baş etmekte zorluk yaşadıkları zorbalık türlerini tanımlarken yer verdikleri göstergelere bakıldığında, 33'ü "fiziksel", 19'u "duygusal", 5'i "sözel" ve 6'sı "hepsi" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K8 "Fiziksel daha zordur. Çünkü birebir temas olur ve aileler de işin içine girer",

K24 "Sözel daha zordur bence. Fizikseli görebiliriz ama sözeli ben duyamıyorum her zaman",

K26 "Fiziksel ve duygusal zorbalık daha zordur bence ama sözel zorbalıkta disiplini bozuyor o nedenle bana hepsi zor geliyor"

Öğretmenlerin Zorbalık Davranışlarını Önleme Konusunda Uyguladıkları Yöntemlere Yönelik Bulgular

Bu kategori altında incelenen bulgularda katılımcı öğretmenlerin, zorbalık davranışlarını önleme konusunda uyguladıkları yöntemlere ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşler doğrultusunda üç farklı alt boyut belirlenmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Zorbalık Davranışlarını Önleme Konusunda Uyguladıkları Yöntemler

Kodlar	N
Konuşma ve Empati Kurdurma	47
Ödül – Ceza	26
Eğitsel Etkinlikler	8

Tablo 7'de okul öncesi öğretmenlerinin zorbalık davranışlarını önleme konusunda uyguladıkları yöntemlerin belirtilme sıklığı verilmiştir. Buna göre, katılımcıların özellikle üzerinde en çok durduğu yöntem

“konuşma ve empati kurma” (n=47), katılımcıların üzerinde durduğu diğer bir yöntem “ödül – ceza” (n=26), ödül ve ceza yönteminden bahseden katılımcılar ayrıca “mahrum bırakma”, “söndürme, görmezden gelme” “düşünme köşesi/mola” yöntemlerinden de bahsetmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı da “Eğitsel Etkinlikler” den bahsetmişlerdir (n=8), eğitsel etkinliklerden bahseden katılımcıların ağırlıklı olarak “hikâye ve drama etkinlikleri” ile “değerler eğitimi etkinlikleri” üzerinde durdukları görülmüştür. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K17 “Empatiye yönlendirmeye çalışıyorum. Anlatmaya çalışıyorum”

K15 “Konu önemli bir şey değilse olayı söndürme de yapıyorum çünkü bazı öğrenciler öğretmenin ilgisini çekmek için de bu tarz davranışlar yapıyor. 3 dakika düşünme köşesi de uyguluyorum”,

K55 “Eğer olay çok önemli değilse o an görmezden geliyorum ve daha sonra o konuyu hikâyede drama olarak yaptırıyorum”,

K63 “Mola sandalyesi. Okulda etkisi vardır ama eve gidince devam ediyorsa evde de desteklenmeli.

K10 “Canlandırma drama hikayeler yaptırtırım. Böylelikle çocuğa fark ettirmeden empati yapmasına olanak sağlarım”

Öğretmenlerin Zorbalık Davranışları ile Baş Etme Konusunda Eğitim Alma Durumu ve Gereksinim Duydukları Eğitimin Niteliğine Yönelik Bulgular

Katılımcı öğretmenlerin, zorbalık davranışları ile baş etme konusunda eğitim alma durumuna ilişkin görüşler değerlendirilmiştir. Bu kategori altında incelenen bulgularda okul öncesi öğretmenlerinin zorbalık davranışları ile baş etme konusunda eğitim alma durumuna bakıldığında, 1’i “eğitim aldım”, 62’si “hayır almadım” şeklinde görüş belirtmişlerdir

Tablo 8. Öğretmenlerin Zorbalıkla Başa Çıkma Konusunda Gereksinim Duydukları Eğitimin Niteliğine İlişkin Görüşleri

Alt Tema	Kodlar	N
Uygulama Temelli Eğitim	Çözüm Odaklı Yaklaşımlar	30
	Örnek Etkinlikler	15
Bilgilendirme Temelli Eğitim	Konferans	10
	Seminer	8

Tablo 8’de okul öncesi öğretmenlerinin zorbalık davranışı konusunda gereksinim duydukları eğitim türlerini tanımlarken “uygulama temelli eğitim” ve “bilgilendirme temelli eğitim” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Zorbalık davranışı konusunda gereksinim duydukları eğitim türlerini tanımlarken katılımcıların 30’u “çözüm odaklı yaklaşımlar”, 15’i “örnek etkinlikler”, 8’si “seminer”, 10’u “konferans” üzerinde durmuşlardır. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K18 “Kesinlikle bu tarzda seminerler olmalıdır ama öğretmenin sınıf ortamını ve yoğun geçen gününü de düşünerek sorun çözme odaklı olmalı bu bilgiler diye düşünüyorum”,

K22 “Gerekli bence ben 18 senelik öğretmenim ben hep yaşadıklarımla gördüm ve bazı şeyleri öğrendim. Buda daha zor olur. O nedenle bazı durumlar da ne yapabilirim çözüm kolaylıkları öğrenmek isterdim”

Ebeveynlerin Zorbalık Davranışlarını Önleme Konusunda Öğretmenle İş Birliği Yapma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 9. Ebeveynlerin Zorbalık Davranışlarını Önleme Konusunda Öğretmenle İş Birliği Yapma Durumu

Tema	N
İş birliği yapıyor	32
İş birliği yapmıyor	31

Tablo 9’da ebeveynlerin zorbalık davranışlarını önleme konusunda öğretmenlerle iş birliği yapma durumuna bakıldığında, 32’si “iş birliği yapıyor”, 31’i “iş birliği yapmıyor” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerle ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

K4 “Genellikle evet aile yapılan olay karşısında bizimle iş birliğine girer. Biraz yapı olarak merkezdeki gibi değil aileler benim çocuğum yapmaz gibi ısrarları yoktur”,

K25 “Ailelere genellikle kendi çocuklarının bu tür davranışlar sergilediğini kabul etmezler”

Öğretmenlerin Zorbalık Davranışını Önlemek İçin Eğitsel Ortamlarda Gerçekleştirmek İstedikleri Düzenlemelere İlişkin Bulgular

Bu kategori altında incelenen bulgularda katılımcı öğretmenlerin, zorbalık davranışlarını önlemek için eğitsel ortamlarda gerçekleştirmek istedikleri düzenlemelere ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşler doğrultusunda altı farklı alt boyut belirlenmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Zorbalık Davranışlarını Önleme Konusunda Yapmak İstedikleri Eğitsel Düzenlemeler

Kodlar	N
Aileye Yönelik	21
Öğretmen- Aileye Yönelik	19
Öğretmen – Aileye- Çocuğa Yönelik	12
Öğretmene Yönelik	5
Uzman Desteği Alma	4
İstemiyorum	2

Tablo 10’da okul öncesi öğretmenlerinin zorbalık davranışlarını önleme konusunda yapmak istedikleri eğitsel düzenlemelere bakıldığında, 21’i “aileye yönelik”, 19’u “öğretmen- aileye yönelik”, 12’si “öğretmen – aileye- çocuğa yönelik”, 5’i “öğretmene yönelik”, 4’ü “uzman desteği alma”, ve 2’si “istemiyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

K48 “Ailelerin çocuk üzerindeki tutumlarını ve davranışları hakkında bilgilendirmek için konferans gibi bir şeyler yapardım”,

K19 “Okullarda bilgilendirme semineri yapılmalıdır. Akran zorbalığı davranışlarına nasıl müdahale edilmeli bunlar hakkında bilgi verilmeli öğretmenlere”,

K3 “Bence öğretmenlerin uzman desteğine başvurabilmeleri için kurumlarda olanaklar arttırılmalıdır. Örneğin, rehber öğretmeni her okulda bulundurulmalı, öğretmenlerinde sıkıştığı durumlarda anında öğretmene yardımcı çözümler üretebilmeli ve her eğitim kademesinde de olmalı bence”,

K51 “Veli, öğretmen ve çocuklar hepsine eğitim gerekiyor bence. O nedenle veli, öğretmen ve çocukların eksikliklerine göre planlanma yapıp eğitim verilmelidir”

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde, bu araştırmanın bulguları ilgili literatür doğrultusunda tartışılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın birinci bulgusuna göre; okul öncesi kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin, yaşanan zorbalık davranışlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada, araştırmanın gerçekleştirildiği okullarda zorbalığın oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin zorbalığı tanımlarken fiziksel, duygusal ve sözel zarar vermeyi sıklıkla bir arada kullanırken, bazen ayrı ayrı da kullandıkları görülmüştür. Bu tanımlara ek olarak öğretmenlerin akran zorbalığını tanımlarken; *şiddet, baskı kurma ve zorlama, anlaşmazlık, yanlış/kötü/olumsuz davranışlar* gibi farklı tanımlar kullandıklarına da rastlanmıştır. Şahin ve diğerleri (2009) araştırmasında; okul öncesi öğretmenlerinin zorbalığı tanımlarken özellikle fiziksel zorbalık davranışına vurgu yaptıkları ve öğretmenlerin sıklıkla zorbalık kavramını kaba kuvvet, hakkını şiddet ile aramak olarak betimledikleri belirtilmiştir. Mevcut çalışmada ise öğretmenlerin zorbalık davranışlarını tanımlarken bazı davranışlara daha fazla vurgu yaptıkları görülmüştür. Katılımcılar, sınıfta çocukların en sık fiziksel zorbalık davranışlarından vurma ve itmeye yönelik davranışlar sergilediklerini, bununla birlikte sözel zorbalık davranışlarından küfürlü kelimeler kullanma davranışlarını da gösterdiklerini ve duygusal zorbalık davranışlarından oyuna almama, oyuncak paylaşmama, alay etme davranışlarının sınıf içerisinde daha sık gözlediklerini ifade etmişlerdir. Özözen Danacı ve Çetin (2016) çalışmasında benzer sonuçlar elde edilmiştir. Okul öncesi çocukların çoğunlukla fiziksel zorbalık davranışlarına ve buna ek olarak dışlama ve alay etme gibi duygusal zorbalık davranışlarına maruz kaldıkları bulunmuştur. Tepetaş ve diğerleri (2010) çalışmalarında, öğretmenlerin zorbalık davranışlarını daha çok fiziksel şiddet ve söz dinlemezik, nadiren ise sözel ve psikolojik zorbalık olarak tanımladıkları belirlenmiştir.

Araştırmacıların yaptıkları gözlemler doğrultusundan, öğretmenlerin zorbalık olarak değerlendirmedikleri davranışların çoğu zaman zorbalık niteliğinde davranışlar oldukları saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci bulgusu olan, öğretmenlerin zorbalık davranışlarının çocukların gelişimi açısından yarattığı riskler incelendiğinde; okul öncesi öğretmenleri, zorbalık davranışlarının çocukların gelişimi açısından risklerini “davranışı gerçekleştiren”, “maruz kalan” ve “tanıklık eden” çocukları göz önünde bulundurarak ayrı ayrı tanımlamışlardır. Zorbalık davranışlarını gerçekleştiren çocuklarda sıklıkla davranışların kalıcı olması riski ile sosyal gelişimlerinde olumsuzluk yaşamalarına etkisinin olduğu üzerinde durmuşlardır. Öğretmenlerce bu tür davranışlara maruz kalan çocuklar açısından yarattığı risklere değerlendirildiğinde ise çocukların bir kısmının model alıp taklit etmeye başladığı, bir kısmının ise içine kapanık bireyler haline geldikleri şeklinde yorumlar yapıldığı görülmüştür. Zorbalık davranışlarına tanıklık eden çocukların bir kısmının model alıp taklit ettikleri bir kısmının ise korktukları yönünde öğretmen değerlendirmelerine ulaşılmıştır. Mermer (2012) çalışmasında, zorbalık davranışları gerçekleştiren çocukların, başkaları ile olumlu davranışlar geliştirmekte güçlük çektikleri ve bireyler arası olumlu etkileşimlerin verdiği mutluluk, manevi tatmin gibi hislerden mahrum kaldıkları, zorbalığa tanıklık eden çocukların ise korku, umutsuzluk, mutsuzluk gibi duygular yaşadıklarını, bulundukları ortamlarda tedirgin oldukları ve kendilerini güvende hissetmedikleri üzerinde durulmuştur. Arıman (2007) çalışmasında, zorbalığa maruz kalan çocukların akranları arasında kabul görmekte sorun yaşadıkları ve sosyal ilişkilerden kaçındıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sürekli zorbalığa maruz kalan bireylerin, öfkelerini kontrol etmekte zorlandıkları, daha sıklıkla saldırganlık içeren tepkiler verdikleri ve bu bireylerin akranları arasında daha az sevildikleri sonucuna ulaşmıştır (Arıman, 2007). Oktay (2000) benzer sonuçlara değindiği kitabında, bu tür davranışlarla karşılaşan çocukların yüksek düzeyde kaygı yaşamakta olduklarını ve yalnızlık hissi duyduklarını belirtmiştir. Araştırmanın bulgularına paralel olarak, zorbalığa maruz kalan çocukların psikosomatik bozukluklar ve depresyon belirtileri gösterdikleri görülmüştür (Dake ve diğerleri, 2003).

Araştırmanın üçüncü bulgusuna göre, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında gözlemledikleri zorbalık davranış türlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; sınıflarda çoğunlukla fiziksel ve duygusal zorbalık davranışlarına rastladıkları görülmektedir. Yapılan bu çalışmada öğretmenler sıklıkla zorbalığın fiziksel boyutunu vurgulamışlardır. Bu bulgulara benzer olarak Çubukçu ve Dönmez (2012), ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin şiddet hakkındaki görüşlerini inceledikleri çalışmalarında, öğretmenlerin sıklıkla fiziksel, sonrasında sözel ve psikolojik şiddet tanımlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Zorbalık ve şiddet söz konusu olduğunda eğitimcilerin genellikle fiziksel boyutun üzerinde daha çok durdukları görülmektedir. Öğretmenler, zorbalık türleri arasında en çok fiziksel zorbalığın üzerinde durmuşlardır. Bunun nedeni ise, fiziksel zorbalık türünün daha kolay gözlemlenebilir olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları ile örtüşen Akduman’ın (2012) çalışmasında da öğretmenler okul öncesi dönemde çocuklar arasında çoğunlukla fiziksel saldırı gördüklerini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak Kepenekçi ve Çinkır’ın (2003) çalışmasında, eğitimciler okulda en çok fiziksel ve sözel zorbalık davranışları ile karşılaştıklarını en az ise duygusal ve cinsel zorbalığın gözlemlendiğini belirtmişlerdir. Akran zorbalığına fiziksel açıdan maruz kalan bir çocuğun ya da zorbalık davranışı sergileyen bir çocuğun tepkileri çok daha kolay gözlenebilmekte ve fark edilebilmektedir. Buna karşılık sözel ve özellikle duygusal zorbalığın fark edilebilmesi için daha ayrıntılı gözlem yapılması gerekmektedir.

Yunan ilköğretim okullarında yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, eğitimcilerin bazıları zorbalık davranışlarının okul kültürünün doğal bir süreci olduğuna inanmaktadırlar (Asimopoulos ve diğerleri, 2014). Araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin en fazla “itişme, vurma” gibi fiziksel zorbalık türlerine maruz kaldıkları, buna ek olarak “paylaşmama, oyuna almama, alay etme” gibi duygusal zorbalık türlerinin ve “lakap takma, küfür etme” gibi sözel zorbalık türlerinin bunları izledikleri saptanmıştır. Özetle, alan yazın da fiziksel, sözel ve duygusal olarak üç türde zorbalık tanımlanmaktadır. Fiziksel zorbalık en yaygın olan ve en kolay fark edilen zorbalık davranış türüdür. Doğrudan temasa dayalı vurma, tekme atma gibi davranışlardan oluşmaktadır. Sözel zorbalığa maruz kalan bireyleri kullanılan sözler küçük düşürüp incitebilmektedir. Duygusal zorbalık ise sosyal ilişkilerde reddedilmeye yol açan zorbalık türüdür (Donnellan & Firth, 2006). Yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin ağırlıklı olarak fiziksel zorbalık davranışlarına ilişkin vurgulamalarına

karşın, öğrencilerin duygusal ve sözel zorbalık davranışlarına da sıklıkla maruz kaldıkları görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü bulgusuna göre, öğretmenlerin akran zorbalığının ortaya çıkmasına neden olan etmenlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcılar zorbalığın ortaya çıkma nedenleri arasında aileye yönelik etmenlere ek olarak *medyaya yönelik* ve *çocuğa yönelik* etmenler üzerinde de durmuşlardır. Çocukların, *dikkat çekmek* ve *kıskançlık davranışları* yüzünden zorbalık yaptıkları bulgusuna da dikkat çekmişlerdir. Öğretmenler tarafından çocukların zorbalık davranışı sergileme nedenlerinin çoğunlukla ailesel faktörlerden kaynaklandığı, buna ek olarak bireylerin zorbalığa maruz kalma nedenlerinin ise çoğunlukla kişisel özelliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Akyol ve diğerleri (2018) çalışmasında benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Bireylerin zorbalık davranışı gösterme nedenlerinin okulöncesi öğretmenleri tarafından çoğunlukla ailesel faktörlere dayalı olarak açıklandığı görülmektedir. Yine aynı çalışmada, öğretmenler zorbalığın ailesel nedenlerden kaynaklandığını düşünürken; bireylerin kurban olma sebebinin ise kişisel faktörlerden kaynaklandığına inanmaları ilgi çekici bir sonuç olarak yorumlanmaktadır (Akyol ve diğerleri, 2018). Dölek'in (2001) çalışmasında, zorba çocukların genellikle ailelerinden ilgi ve sevgi görmediklerini ve bu nedenle kendilerini kabul ettirebilmek için zorba davranışlara başvurdukları tespit edilmiştir. Dölek'e (2001) göre, anne ve babaların ilgisiz tutumu, çocukların diğer çocuklara karşı zorba davranışlar göstermelerine olanak tanımaktadır. Akduman (2012) çalışmasında, aile yapısının akran zorbalığı üzerinde önemli bir etken olduğunu tespit etmiştir. Çubukçu ve Dönmez' in (2012) çalışmasında ise, eğitimciler, okulda yaşanan şiddetin çoğunlukla aile içi şiddetten etkilendiğini ifade etmişlerdir. Araştırmaların sonucuna bakıldığında zaman, zorba ve kurban olmanın ailesel ve kişisel faktörlerden etkilendiği söylenebilir. Alan yazında incelenen diğer araştırmalar, bu çalışmadaki öğretmen görüşleri ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın beşinci bulgusuna göre, öğretmenlerin baş etmekte zorluk yaşadıkları zorbalık davranış türlerine yönelik görüşleri incelendiğinde; katılımcılar sınıf içerisinde karşılaştıkları zorbalık davranışları arasında çoğunlukla fiziksel zorbalık ile baş etmekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak duygusal ve sözel zorbalığa da değinen katılımcıların bir kısmı ise hepsi cevabını vererek her tür zorbalık davranışı ile baş etmekte zorluk yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Fiziksel zorbalık ile baş etmekte zorlandığını söyleyen öğretmenlerin bunun sebebi olarak, bireyler arası temasın olması ve gözle görünür hasarlar verildiği için işin içine aile faktörünün de girdiğinden bahsetmektedirler. Bazı katılımcılar ise özellikle duygusal zorbalık ile baş etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar, teneffüs veya oyun saatlerinde öğrenci grupları arasında dışlanan, üzerinde baskı kurulan çocukların, öğretmenler tarafından daha geç fark edildikleri ve çocukların bazı duyguları içselleştirdikleri üzerinde durmuşlardır.

Araştırmanın altıncı bulgusuna göre, öğretmenlerin zorbalık davranışlarını önleme konusunda uyguladıkları yöntemlere bakıldığında; özellikle en çok *konuşma ve empati kurma* yöntemi üzerinde durmuşlardır. Bununla birlikte, *ödül – ceza* ve *eğitsel etkinlikler* de uyguladıkları yöntemler arasındadır. Ödül ve ceza yönteminden bahseden katılımcıların "*mahrum bırakma*", "*söndürme, görmezden gelme*" "*düşünme köşesi / mola*" yöntemlerinden de bahsetmişlerdir. Yalçıntaş-Sezgin (2018) çalışmasında, öğretmenlerin sıklıkla *çocuk ile davranışı hakkında konuşmak* ve *uyarı/tehdit* stratejilerini uyguladıkları buna ek olarak *ailesi ile konuşma* ve *mahrum bırakma cezası* uyguladıkları, en az ise *görmezlikten gelme ile sınıf dışında tutma* stratejisi uyguladıkları görülmüştür. Tepetaş ve diğerleri (2010) öğretmenlerin, zorba davranışları sonlandırmak için aileler ile konuşarak, çocukları cezalandırarak, çocuklarla konuşup problemi kendilerinin çözmesine yardım ederek müdahale ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler arasında zorbalığa karşı aldıkları önlemlerde farklılıklar görülmektedir. Şahin ve diğerleri (2009) çalışmalarında zorbalığı önlemek için öğretmenlerin çoğunlukla, velilerle konuşarak ve onlara bilgi vererek sorunu çözdüklerini belirtmişlerdir. Aslan ve Sadık (2015) çalışmalarında öğretmenlerin derste değişiklikler yapma, öğrenciler ile kural belirleme ve öğrenciye sevgi gösterme yöntemlerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada elde edilen bulgular ile alan yazında benzer çalışma bulguları değerlendirildiğinde öğretmenlerin farklı başa çıkma stratejileri uyguladıkları ancak genel olarak etkili bir önleme stratejisi uygulamadıkları gözlemlenmiştir. Bunun sebebi ise sınıf içinde yaşanan zorba davranışlara müdahale etmede konusunda kendilerini yetersiz hissetmeleri olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın yedinci bulgusuna göre, öğretmenlerin zorbalık davranışları ile baş etme konusunda eğitim alma durumu ve gereksinim duydukları eğitimin niteliğine yönelik görüşleri incelendiğinde;

katılımcıların neredeyse tümünün zorbalık davranışları ile baş etme konusunda herhangi bir eğitim almadıkları, örneklem içerisinde bulunan sadece bir katılımcının daha önce bu konu ile ilgili bir eğitim almış olması dikkat çeken bulgular arasındadır. Özbilen ve diğerleri (2017) çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Daha önce eğitim almamış öğretmenlerin büyük bir kısmı bu konuda eğitimlere gereksinim duyduklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler, gereksinim duydukları eğitimleri uygulama temelli ve bilgilendirme temelli olmak üzere iki biçimde tanımlamışlardır. Uygulama temelli eğitim almak isteyen öğretmenlerin sınıf içindeki zaman ve yoğunluklarına dikkat çekerek çözüm odaklı ve örnek etkinlikler içeren eğitimler almak istediklerini ifade ederken, bir kısım öğretmen ise bilgilendirmeye dayalı seminer ve konferanslar aracılığı ile akran zorbalığı hakkında bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın sekizinci bulgusuna göre, ebeveynlerin zorbalık davranışlarını önleme konusunda öğretmenle iş birliği yapma durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; zorbalık davranışlarını önleme konusunda ebeveynlerin yarısı öğretmenlerle iş birliği içerisinde olurken diğer yarısı da iş birliğine açık olmamaktadır. İş birliği içinde olan ebeveynlerin birçoğunun köy bölgelerinde ikamet eden aileler olduklarına dikkat çeken öğretmenlerin bu ailelerin aşırı derecede korumacı aileler olmadıklarını ve öğretmeni anlamak için çabalayan, iş birliğine açık aileler olduklarını belirtmişlerdir. İşbirliğine açık olmayan velilerin ise genellikle çocuklarının gösterdikleri davranışları inkâr etme eğiliminde oldukları ve çocuklarının evde bu tür davranışlar sergilemediklerini savundukları öğretmenlerce dile getirilmiştir. Erken çocukluk döneminde zorbalık davranışlarının yeni oluşmaya başladığı ve önleme konusunda okul ve ailenin iş birliğinin önemi dikkate alındığında, ebeveynlerin ancak yarısının bu konuda öğretmenlerle çalışmaya açık olması düşündürücü gözükmektedir. Gelecekte yürütülecek çalışmalarda ailelerin zorbalık davranışlarına ilişkin algılarının belirlenmesi ve öğretmenlerle iş birliğine yükledikleri anlamların anlaşılmasının bu açıdan önemli olduğu düşünülmektedir. Çarkıt ve Bacanlı (2020) çalışmasında, ebeveynlerin okul ile iş birliği yapmasının önemi vurgulanmaktadır. Yapılan bu çalışmada, okullarda zorbalığı önlemek için; ebeveynlere aile eğitimine yönelik eğitimler verilmesi önerilmektedir. Bununla birlikte ebeveynler ve okul arasındaki iş birliği olumlu etkilenecektir.

Araştırmanın dokuzuncu bulgusuna göre, öğretmenlerin zorbalık davranışını önlemek için eğitsel ortamlarda gerçekleştirmek istedikleri düzenlemelere ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcıların birçok boyuta değindikleri dikkat çekmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı aileye yönelik ve öğretmene yönelik ayrı ayrı düzenlemelerden bahsederken, bir kısmı ise aile, öğretmen ve çocuğa yönelik düzenlemeleri bir arada belirtmişlerdir. Katılımcıların bahsettikleri bir başka boyut ise uzman desteği alınmasına yönelik düzenlemelerin gerçekleştirilmesidir. Buna ek olarak iki öğretmen ise herhangi bir eğitsel düzenlemeye gereksinim duymadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin birçoğu kendilerinin zaten bu tür eğitime açık olduklarını asıl eğitsel destek verilmesi gereken kişilerin ebeveynler olduğunu ileri sürmeleri dikkat çekici bir sonuçtur. Bu tür zorbalık davranışların oluşmasında ve gelişmesinde ailelerin çocuk üzerindeki tutum ve davranışlarının büyük etkisi olduğunu vurgulayan öğretmenler özellikle ailelerin eğitsel desteğe ihtiyacı olduklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak katılımcıların bir kısmı ise eğitimcilerin bu konu hakkında eğitsel desteğe gereksinim duyduklarını ve okulda yaşanan bu tür olaylarda destek alabilmeleri için özellikle, rehber öğretmen, psikolog veya uzman kişinin okul bünyesinde olmasının öneminden bahsetmişlerdir. Katılımcılar, veli ve öğretmenler dışında çocuklar içinde eğitsel düzenlemelerin yapılmasının önemi üzerinde durmuşlardır. Çocukların bazı davranışlarının nelere yol açacağı ve karşısındakine neler hissettireceği konusunda bir bilgisi olmadıklarını dile getiren öğretmenler, ders, etkinlik, oyun veya hikâye yolu ile çocukların farkındalıklarını arttırmanın önemli olduğunu da vurgulamışlardır.

Öneriler

Bu nitel çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin zorbalık davranışlarına ilişkin farkındalığı belirlenmeye çalışılmıştır. Gelecekte yürütülecek çalışmalar yoluyla öncelikle KKTC’de devlete bağlı ve özel tüm okul öncesi kurumlarda zorbalık davranışlarının yaygınlık düzeylerini belirlemeye yönelik tarama çalışmalarının yapılması yararlı olacağı düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların gösterdikleri zorbalık davranış türleri ve yaygınlığı, gözlem vb. teknikler yoluyla daha detaylı araştırılmalıdır.

Öğretmenlerin eğitim ortamlarında öğrencilerce gerçekleştirilen zorbalık davranışlarını tanıma ve müdahale edebilmeleri için sınıf içinde, oyun saatlerinde ve dinlenme aralarında öğrencileri dikkatle izlemeleri ve gördükleri davranışları doğru biçimde tanımlayabilmeleri için gerekli izleme ve değerlendirme teknikleri konusunda eğitim almaları yararlı olacaktır. Yine okullarda zorbalık davranışları ve her tür şiddete ilişkin sıfır tolerans benimsenmeli, bu doğrultuda sadece öğretmenler için değil, tüm çalışanların da zorbalık konusunda bilinçlenmeleri için, zorbalığı konu alan eğitimler verilebilir.

Erken dönemlerden başlayarak çocukların zorbalık davranışlarına karşı durabilmeleri konusunda güçlendirilmeleri amacıyla eğitim programlarında gerekli düzenlemeler yapılabilir. Okul aile iş birliği zorbalık davranışlarının engellenmesi açısından kritik önem taşıdığı dikkate alındığında, ailelerin zorbalık davranışları konusundaki bilgi düzeyi ve farkındalığını belirlemeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir. Ailelerin zorbalık davranışı ve gelişimsel riskleri konusunda bilgilenmelerine yönelik eğitim seminerleri düzenlenebilir. Öğretmenlerin eğitim ortamlarında zorbalık davranışları ile başa çıkma ve erken müdahale konularında yetkinliklerinin artırılabilmesi için gereksinim duydukları alanlarda eğitim seminerleri düzenlenerek ihtiyaçları giderilebilir. Akran zorbalığı sorunu yaş, cinsiyet, zorbalık türleri ve uygulanan müdahale programları gibi çeşitli değişkenler dikkate alınarak daha kapsamlı araştırılabilir.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Araştırma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Birinci yazar tarafından araştırmanın verileri toplanmış, analizleri yapılmış ve makalenin taslağı yazılmıştır. İkinci yazar analiz sonuçlarının yorumlanmasında katkı sağlamış, çalışmanın her aşamasında dönüt vermiş ve makalenin son aşamasında gerekli düzeltmeleri yapmıştır.

Etik Kurul Kararı: Bu araştırma, Doğu Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulundan 21.08.2018 tarihli 2018/59-47 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Çatışma beyanı: Yazarlar arasında veya diğer kişi/kurum/kuruluşlarla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve teşekkür: Araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır. Bu araştırmanın veri toplama süreçlerine gönüllü olarak katılan öğretmenlerimize ve okul yöneticilerimize teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kaynaklar

- Akduman, G. G. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığının incelenmesi. *Journal of Society & Social Work*, 23(1), 121– 137.
- Aküzüm, C. & Oral, B. (2015). Yönetici ve öğretmen görüşleri açısından okullarda görülen en yaygın şiddet olayları, nedenleri ve çözüm önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 0(61), 1-30.
- Akyol, N. A., Yıldız, C. & Akman, B. (2018). Öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin görüşleri ve zorbalıkla baş etme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 439-459. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2017032926>
- Arıman, F. (2007). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ile okul iklimi algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Asimopoulos, C., Bibou-Nakou, I., Hatzipemou, T., Soumaki, E. & Tsiantis, J. (2014). An investigation into students' and teachers' knowledge, attitudes and beliefs about bullying in Greek primary schools. *International Journal of Mental Health Promotion*, 16, 2–52. <https://doi.org/10.1080/14623730.2013.857823>
- Aslan, S. & Sadık, F. (2015). İlkokul sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 10(3), 115-138. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.7585>
- Çarkıt, E. & Bacanlı, F. (2020). Okullarda akran zorbalığı: Öğretmen görüşlerine göre nitel bir çalışma. *Opus International Journal of Society Researches*, 15(24), 2545-2583. <https://doi.org/10.26466/opus.644848>
- Çubukçu, Z. & Dönmez, A. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okuldaki şiddet üzerine

görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(40), 89-108.

Dake J. A., Price, J. H. & Telljohann, J. K. (2003). The nature and extent of bullying at school. *Journal of School Health*, 73(5), 173-181. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2003.tb03599.x>

Doğruer, N. (2015). *Bullying Scale Development for higher education students: North Cyprus Case* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.

Donnellan, C. & Firth, L. (2006). *Bullying*. Independence. Educational Pub.

Dölek, N. (2001). *İlk ve orta öğretim okullarındaki öğrenciler arasında zorbalı davranışların incelenmesi ve "Zorbalığı Önleme Tutumu Programı"nın etkisinin araştırılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.

Ergün, D. (2011). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ortaöğretim 6.,7., 8. Sınıf öğrencilerinde akran zorbalığı yaygınlığı ve risk faktörlerinin belirlenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Gökler, R. (2009). Peer bullying in schools. *Journal of Human Sciences*, 6(2), 511-537.

Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.

Kartal, H. & Bilgin, A. (2009). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrencilerin zorbalığa yönelik görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 539-562.

Kepenekçi, Y. K. & Çinkır, Ş. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34(34), 236-253.

Koç, S. (2006). *Özsaygı: öncelikler listende kaçınıcı sıradasın?* Kuraldışı Yayıncılık.

Mermer, F. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde akran çatışmasının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.

Mertkan, Ş. (2015). *Karma araştırma tasarımı*. Pegem Akademi.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.

Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayınları.

Olweus, D. (2011). Bullying at school and later criminality: Findings from three Swedish community samples of males. *Criminal Behaviour and Mental Health: CBMH*, 21(2), 151-156. <https://doi.org/10.1002/cbm.806>

Özada, A. (2018) *Gençlerin demografik özellikleri, aile ve arkadaşlık ilişkileri ile okul yaşamının akran zorbalığına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

Özbilen, F. M., Canbulat, T. & Soylu, Y. (2017). Okul zorbalığı ve sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin öğretmen tutumlarının değerlendirilmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 7(47), 1-15.

Özözen Danacı, M. & Çetin, Z. (2016). The relationship betwixt self/soial – tongue –motor development and school despotism tendency ranks which seems in early childhood term. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 3(2), 53-72.

Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Şahin, M., Demirağ, S. & Aykaç, F., (2009). Anasınıfı öğretmenlerinin akran zorbalığı ile ilgili algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(17), 1-16.

Şen, M. (2009). *3-6 yaş grubu çocukların sosyal davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

- Tepetaş, G. S., Akgün, E. & Altun, S. A. (2010). Identifying preschool teachers' opinion about peer bullying. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2, 1675-1679. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.964>
- Totan, T. (2008). *Ergenlerde zorbalığın anne baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Uysal, H. & Dinçer, Ç. (2012). Peer bullying during early childhood. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(4), 468-483.
- Yalcıntaş Sezgin, E. (2018). Okulöncesi öğretmenlerin akran zorbalığı ilişkin algı ve görüşleri: zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 85-104. <https://doi.org/10.30794/pausbed.425988>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

One of the most important environments where the child learns social relations is the family, and the other is the school. Children starting pre-school education begin to experience peer relationships along with a wide variety of new experiences. Peer relationships provide rich opportunities for the child to learn how to manage and control the personal wishes and individual behaviors of the individual in the social environment (Akyol et al., 2018). Aggression is defined when children establish negative relationships with their peers. The concept of aggression also encompasses dimensions such as violence and bullying (Uysal & Dinçer, 2012). Violent behaviors were not considered for a long time and were accepted as natural in the developmental processes of children. However, in recent years, children's harming each other as a result of their behaviors in schools has increased rapidly. It is of great importance to increase the awareness of teachers about peer bullying in order to examine the bullying behaviors of children in the preschool period, to understand the frequency and forms of these types of behavior, and their effects on children. This study aimed to determine the views of preschool teachers about peer bullying.

Method

In this study, interview technique, one of the qualitative data collection methods, was used. In the research, semi-structured interview form and "case study", one of the qualitative research designs, were used. The study group in this research was created using the non-probability purposive sampling method. The data of the study were collected from 63 preschool teachers working in 19 public and private institutions in Famagusta, Nicosia and Kyrenia districts of the Turkish Republic of Northern Cyprus. The data in the research were obtained by using the Demographic Information Form and semi-structured interview questions. In the preparation of the interview questions, examples of similar studies in the literature were used (Akduman, 2012; Akyol et al., 2018; Çubukçu & Dönmez 2012; Aküzüm & Oral 2015; Tepetaş et al., 2010). While developing the Interview Form, using the literature, it was sent to four experts in the field in order to determine whether the questions were clear, understandable and suitable for the subject in terms of content and they were asked to evaluate. Necessary adjustments were made in the interview form to be used in line with the opinions of the experts and 9 open-ended questions were included.

Results and Conclusion

In this study, which was conducted to determine the views of teachers working in pre-school institutions about bullying behaviors, the findings were examined under nine different headings.

It was observed that bullying is quite common in the schools where the research was conducted. In the research of Şahin et al (2009); it was stated that preschool teachers especially emphasized physical bullying behavior when describing bullying and teachers often described the concept of bullying as brute force and seeking their rights with violence. It was revealed that teachers emphasized some behaviors more when describing bullying behaviors.

Preschool teachers described the risks of bullying behavior in terms of children's development, considering the children who "perform", "expose" and "witness" the behavior. Arıman (2007) concluded that children who were bullied had problems in being accepted among their peers and avoided social relations. Moreover, it has been concluded that individuals who are constantly bullied have difficulty in controlling their anger, react more frequently with aggression and these individuals are less liked among their peers (Arıman, 2007). Oktay (2000) obtained similar results and stated that children who encounter such behaviors experience high levels of anxiety and feel lonely. Consistent with the findings of the study, it was observed that the children exposed to bullying showed symptoms of psychosomatic disorders and depression (Dake et al., 2003).

Three types of bullying are defined in the literature as physical, verbal, and emotional. Physical bullying is the most common and most easily noticed type of bullying behavior. It consists of behaviors such as hitting and kicking involving direct contact. The words used can humiliate and hurt individuals who are exposed to

verbal bullying. Emotional bullying is a type of bullying that leads to rejection in social relationships (Donnellan & Firth, 2006). In the studies conducted, it is seen that although teachers mainly emphasize physical bullying behaviors, students are also frequently exposed to emotional and verbal bullying behaviors.

In this research, the teachers emphasized the *media-oriented* and *child-oriented* factors in addition to the family-oriented factors among the reasons for the emergence of bullying. They also drew attention to the finding that children bully because of their *attention-seeking* and *jealous* behaviors.

Preschool teachers stated that they mostly have difficulty in coping with physical bullying among the bullying behaviors they encounter in the classroom. Moreover, some of the participants, who also mentioned emotional and verbal bullying, answered all of them and stated that they had difficulty in coping with all kinds of bullying behavior.

When the methods that teachers use to prevent bullying behaviors are examined, it was determined that they mostly focused on *talking* and *empathizing*. In addition, *reward-punishment* and *educational activities* are among the methods they apply. Talking about the reward and punishment method, the participants also mentioned the “*deprivation*”, “*extinguishing*, *ignoring*”, and “*thinking corner / break*” methods. In the study by Yalçıntaş-Sezgin (2018), it was seen that teachers frequently talk to the child about his behavior and apply *warning/threat* strategies, as well as *talking with family* and *applying deprivation punishment*; at least they apply the strategy of *ignoring* and *keeping out of the classroom*. Upon evaluating the findings obtained in this study and the findings of similar studies in the literature were evaluated, it was observed that the teachers applied different coping strategies but did not apply an effective prevention strategy in general. The reason for this may be that they feel inadequate in intervening in the bullying behavior in the classroom.

It is among the remarkable findings that almost all of the teachers did not receive any training on dealing with bullying behaviors, and only one participant in the sample had received training on this subject before. Most of the teachers who have not been trained before stated that they need training on this subject.

According to the teachers’ views, half of the parents are in cooperation with the teachers, while the other half are not open to cooperation in preventing bullying behaviors. Noting that most of the collaborating parents are families residing in village areas, the teachers stated that these families are not overprotective families and they are cooperative families that try to understand the teacher. The teachers stated that non-cooperative parents tend to deny their children’s behaviors and argue that their children do not exhibit such behaviors at home.

Considering the findings about the arrangements that teachers want to make in educational environments in order to prevent bullying behavior, it is a remarkable result that many of the teachers claim that they are already open to this type of education and that the individuals who should be given educational support are the parents. Emphasizing that families’ attitudes and behaviors on children have a great impact on the formation and development of such bullying behaviors, teachers stated that families need educational support in particular.